

PLAN MOT DISKRIMINERING OCH KRÄNKANDE BEHANDLING

Vår vision:

- Vårt normkreativa arbetssätt främjar barn och vuxnas goda självkänsla så att vi inte utsätter någon för diskriminering och kränkning.
- Förskolan ska ge barnen en trygg, utvecklande och trivsamt miljö där grundläggande demokratiska värden råder och där alla människors lika värde främjas och allas olikheter möts med respekt.
- Alla ska bli sedda som individer och få stöd i att utvecklas utifrån sina förutsättningar i samspel med varandra.

Diskrimineringsgrunder

- Kön
- Könsidentitet eller könsuttryck
- Etnisk tillhörighet
- Religion eller annan trosuppfattning
- Funktionsnedsättning
- Sexuell läggning
- Ålder

Analysera risker och hinder

- 1. Varje avdelning/viste kartlägger risker/hinder - med hjälp av samtal med barnen samt verksamhetsobservationer som dokumenteras
- 2. Analysera orsak - reflektera, analysera och dra slutsatser om varför det ser ut som det gör. Det kan också innebära att flera undersökningar behöver göras för att få syn på risker och hinder som först inte visade sig. Detta ska dokumenteras.
- 3. Åtgärda - utifrån analyser genomförs åtgärder med hänsyn till verksamhetens behov, resurser och andra omständigheter. Dessa åtgärder ska genomföras för att undanröja de risker eller andra hinder som har upptäckts.
- 4. Följa upp och utvärdera och ta ställning till hur de kortsiktiga och långsiktiga målen har uppfyllts. Hur tar vi tillvara erfarenheterna inför nästa års steg 1?

Datum	Aktiva åtgärder – Kartläggning Långsiktiga och kortsiktiga	Genomförande - Hur	Vem	När
Ht 2019	<p><i>Långsiktigt: Verksamheten stödjer barnen att utveckla en god självbild och självkänsla samt att kunna uttrycka sina känslor och stå för dem.</i></p> <p><i>Vi involverar våra vårdnadshavare i det förebyggande arbetet.</i></p> <p>Vi lyssnar på varandra och tolkar varandras signaler. Vuxna och barn vågar stå i centrum på ett positivt sätt. Att få en förståelse för att alla är olika, att förstå att det är okej att vara sig själv.</p>	<p>Utbildningen ska genomsyras av vårt förebyggande arbetet.</p> <p>Vi uppmuntrar till samtal och reflektion under hela dagen.</p> <p>Normkreativa övningar.</p>	Alla vuxna och barn.	Hela året.

Diskrimineringsgrunderna

Diskrimineringsgrund enligt diskrimineringslagen	Risk och/eller hinder (inkl. trakasserier och sexuella trakasserier)	Bedömning av risk	Analys av orsak till risk/hinder	Förebyggande åtgärder	Följa upp/utvärdera
Kön: Pojke/flicka	Att vuxna i förskolan grupperar flickor och pojkar och behandlar dem olika	x	Bristande medvetenhet och kunskap	Öka medvetenhet och utbildning. Filma oss själva i olika situationer eller rum tillsammans med barnen. Lyfta normkritiska frågor på APT.	Kontinuerligt
Könsöverskridande identitet eller uttryck: Att någon inte identifierar sig som flicka eller pojke eller genom sin klädsel eller på annat sätt ger uttryck för att tillhöra ett annat kön.	Att barn blir ifrågasatta för sin klädsel eller på annat sätt ger uttryck för att vilja vara det andra könet av andra barn och vuxna	x	Bristande medvetenhet och kunskap	Öka medvetenhet och utbildning. Lyfta normkritiska frågor på APT. Använda litteratur eller film i det förebyggande arbetet.	Kontinuerligt
Etnisk tillhörighet: Nationellt eller etniskt ursprung, hudfärg eller annat liknande förhållande.	Att barn blir exkluderade utifrån sitt ursprung.	x	Att man inte ser olikheter som berikande och samtalar om det som en naturlig del i verksamheten	Att som vuxen vara närvarande och lyhörd. Föra en levande dialog bland de vuxna.	Kontinuerligt
Religion eller annan trosuppfattning: Har sin grund i eller samband med en religiös åskådning som till exempel buddism eller ateism	Att barn som ex. inte äter fläskkött, blodpudding, har andra kläder blir ifrågasatta	x	Bristande kunskap om vad det innebär att ha en annan religion eller trosuppfattning	Att som vuxen vara närvarande och lyhörd. Information om innebörden av olika trosuppfattningar. Föra en levande dialog bland de vuxna.	Kontinuerligt
Funktionsnedsättning: Varaktiga fysiska, psykiska eller begåvningsmässiga begränsningar av en persons funktionsförmåga som till följd av en skada eller sjukdom fanns vid födelsen, har uppstått därefter eller kan förväntas uppstå.	Att barn med funktionsnedsättning blir exkluderade. Att vi inte anpassar i miljöerna. Vårt förhållningssätt och bemötande.	x	Bristande medvetenhet och kunskap.	Utbildning och information. Att som vuxen vara lyhörd. Använda sig av Centrala elevhälsan. God samverkan med hemmen.	Kontinuerligt
Sexuell läggning: Homosexuell, bisexuell eller heterosexuell läggning.	Att vi ser kärnfamiljen som norm och glömmer andra familjekonstellationer	x	Vi är inte medvetna om normer.	Att som vuxen vara närvarande och lyhörd. Vi måste ha ett normkritiskt förhållningssätt.	Kontinuerligt

				Kontinuerligt samtala med barnen om olika normer i samhället. Använda normkreativt material.	
Ålder: Omfattar alla, unga som gamla. Det är dock tillåtet att särbehandla på grund av ålder, till exempel om särbehandlingen är en tillämpning av skollagen.	Att barn och vuxna blir exkluderade för sin ålder.	x	Att vi inte ser det kompetenta i individen.	Att som vuxen vara närvarande flexibel och lyhörd.	Kontinuerligt

Begrepp

Diskriminering

Diskriminering är när förskolan på osakliga grunder behandlar ett barn sämre än andra barn och behandlingen har samband med diskrimineringsgrunderna kön, könsidentitet eller könsuttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning, eller ålder. Diskriminering kan vara antingen direkt eller indirekt.

Direkt diskriminering

Med direkt diskriminering menas att ett barn missgynnas och det har en direkt koppling till någon av diskrimineringsgrunderna. Ett exempel kan vara när en flicka nekas tillträde till en förskola med motiveringen att det redan går så många flickor på den aktuella förskolan.

Indirekt diskriminering

Indirekt diskriminering sker när en förskola tillämpar en bestämmelse eller ett förfaringsätt som verkar vara neutralt, men som i praktiken missgynnar en elev på ett sätt som har samband med diskrimineringsgrunderna.

Om exempelvis alla barn serveras samma mat, kan förskolan indirekt diskriminera de elever som på grund av religiösa skäl eller på grund av en allergi behöver annan mat.

Trakasserier och kränkande behandling

Gemensamt för trakasserier och kränkande behandling är att det handlar om ett uppträdande som kränker ett barns värdighet. Några exempel är behandling som kan vara slag, öknamn, utfrysning och kränkande bilder.

Trakasserier

Trakasserier definieras i diskrimineringslagen som ett uppträdande som kränker ett barns värdighet och som har samband med någon av diskrimineringsgrunderna (jämför kränkande behandling nedan). Det kan bland annat vara att man använder sig av förlöjligande eller nedvärderande generaliseringar av till exempel "kvinnliga", "homosexuella" eller "bosniska" egenskaper. Det kan också handla om att någon blir kallad "blatte", "mongo", "fjolla", "hora", eller liknande. Det gemensamma för trakasserier är att de gör att ett barn känner sig hotad, kränkt eller illa behandlad.

Kränkande behandling

Kränkande behandling definieras i skollagen som ett uppträdande som kränker ett barns värdighet, men som inte har samband med någon diskrimineringsgrund.

Sexuella trakasserier

Trakasserier kan också vara av sexuell natur. De kallas då för sexuella trakasserier.

Vuxna måste vara uppmärksamma på och agera i situationer där barnens lek inte präglas av frivillighet, ömsesidig nyfikenhet och intresse, exempelvis när de leker doktorslekar.

Repressalier

Personalen får inte utsätta ett barn för straff eller annan form av negativ behandling på grund av att vårdnadshavaren har anmält förskolan för diskriminering eller påtalat förekomsten av trakasserier eller kränkande behandling.

Diskrimineringsgrunder

Kön

Med kön avses enligt diskrimineringslagen att någon är kvinna eller man.

Exempel på händelser som kan vara diskriminering och trakasserier:

- En flicka går före en pojke i kön till en förskola med motiveringen att det redan finns en stor majoritet pojkar på förskolan. [diskriminering]
- När barnen leker på gården berättar Peter för sin förskollärare Gunilla att han vill ha en likadan röd mössa som Fatima. Han tycker att den är väldigt fin med små glitterhjärtan på. Gunilla säger skrattande "Då kanske vi ska kalla dig för Petra, så att de andra inte tror att du är Fatima". Hon berättar för de andra barnen om det och alla skrattar åt Peter. [trakasserier på grund av kön]

Könsidentitet eller könsuttryck

Med könsöverskridande identitet eller uttryck avses enligt diskrimineringslagen att någon inte identifierar sig som kvinna eller man eller genom sin klädsel eller på annat sätt ger uttryck för att tillhöra ett annat kön.

Diskrimineringsombudsmannen har valt att använda sig av begreppen könsidentitet eller könsuttryck eftersom lagens begrepp könsöverskridande identitet eller uttryck signalerar att det som skyddas är en avvikelse från "det normala".

Diskrimineringsgrunden ska inte förväxlas med grunden sexuell läggning. Transpersoner kan vara såväl homo-, bi- som heterosexuella.

Exempel på händelser som kan vara diskriminering eller trakasserier:

Sedan ett år tillbaka markerar Erik, 5 år, tydligt att hon helst vill vara flicka och kallas hon och henne. Föräldrarna har gått med på hennes önskemål att bära klänning. En dag är Erik ledsen när pappa kommer till förskolan för att hämta henne. Hon berättar att hon inte fick följa med på utflykt eftersom hon vägrade att ta på sig ett par byxor. Pappa frågar personalen varför Erik skulle byta till byxor och får svaret: "Det får vara någon måtta med tramset." Pappan blir också uppmanad att i fortsättningen klä Erik i "riktiga kläder" eftersom några barn har börjat reta henne för att hon bär klänning. [diskriminering och trakasserier]

Etnisk tillhörighet

Med etnisk tillhörighet menas enligt diskrimineringslagen nationellt eller etniskt ursprung, hudfärg eller annat liknande förhållande.

Alla människor har en etnisk tillhörighet. En person som är född i Sverige kan vara rom, same, svensk, kurd eller något annat. En och samma person kan också ha flera etniska tillhörigheter.

Exempel på händelser som kan vara diskriminering eller trakasserier:

- En förskola med många barn med annan etnisk tillhörighet än svensk ger förtur åt etniskt svenska barn när man tar in nya barn för att inte få en alltför segregerad barngrupp. [diskriminering]
- En av förskollärarna uttalar sig negativt om polacker inför barnen. I barngruppen finns det ett polskt barn som tar illa vid sig. [trakasserier]

Religion eller annan trosuppfattning

Diskrimineringslagen definierar inte religion eller annan trosuppfattning. Enligt regeringens proposition (2002/03:65) bör endast sådan trosuppfattning som har sin grund i eller samband med en religiös åskådning som till exempel buddism eller ateism omfattas av diskrimineringskyddet. Andra etniska, politiska eller filosofiska uppfattningar och värderingar som inte har samband med religion faller utanför.

Exempel på händelser som kan vara diskriminering eller trakasserier:

- Axel går i Evangeliska Fosterlands-Stiftelsens söndagsskola. Hans dagbarnvårdare säger ”Usch, vilket trams! Ska du bli en sådan där bibelfanatiker?” [trakasserier]
- Salima blir ledsen eftersom några av de andra barnen brukar skratta åt hennes mamma som bär muslimsk huvudduk när hon kommer och hämtar henne. En av barnskötarna tröstar Salima, men vidtar inga andra åtgärder. [trakasserier]

Funktionsnedsättning

Med funktionsnedsättning menas i diskrimineringslagen varaktiga fysiska, psykiska eller begåvningsmässiga begränsningar av en persons funktionsförmåga som till följd av en skada eller sjukdom fanns vid födelsen, har uppstått därefter eller kan förväntas uppstå.

Exempel på händelser som kan vara diskriminering eller trakasserier:

- Anna som har ADHD får inte börja på samma förskola som sin storebror. Kommunen, som tillämpar syskonförtur, tycker i detta fall att Anna ska börja på en annan förskola. Där finns det andra barn med samma diagnos och personalen har därför kunskap om denna. [diskriminering]
- David har muskeldystrofi som gör att han går klumpigt och ostadigt och har lätt för att falla. Några av barnen brukar reta David och kallar honom ”Snubbelfot”. Personalen har hört att han blir retad, men har inte vidtagit några åtgärder. [trakasserier]

Sexuell läggning

Med sexuell läggning avses enligt diskrimineringslagen homosexuell, bisexuell eller heterosexuell läggning.

Exempel på händelser som kan vara diskriminering eller trakasserier som har samband med sexuell läggning:

- Det har gått bra på förskolan tills James äldre bror kommer på besök. Några av barnen har hört när deras storasyskon i negativa ordalag kallat James bror för böge. Nu får James inte vara med och leka eftersom han har en ”äcklig” storebror. Eftersom en av de vuxna på förskolan hör ordväxlingen utan att reagera känner James att han inte har någon att vända sig till. [trakasserier]
- Johanna är ny på förskolan och ska fylla i sitt familjeträd. Hon får en förtryckt mall där mammans och pappans namn ska fyllas i. Hon vill ha ett nytt papper med mamma och pappa, men får till svar att hon kan stryka över pappa och skriva dit ”den andra tantens” namn. [diskriminering]

Ålder

Med ålder avses enligt diskrimineringslagen uppnådd levnadslängd. Skyddet mot åldersdiskriminering omfattar alla, unga som gamla. Åldersnormen kan se olika ut i olika sammanhang, men generellt drabbas yngre och äldre av diskriminering på grund av ålder. Skyddet gäller alltså även i förskolan. Det är dock tillåtet att särbehandla på grund av ålder, till exempel om särbehandlingen är en tillämpning av skollagen.

Exempel på händelse som kan vara trakasserier:

Malte är den enda sexåringen som går kvar i förskolan och inte har börjat förskoleklass. Det är hans föräldrar som valt det. De andra barnen retar honom för det (trakasserier)

Sexuell läggning

Med sexuell läggning avses enligt diskrimineringslagen homosexuell, bisexuell eller heterosexuell läggning.

Exempel på händelser som kan vara diskriminering eller trakasserier som har samband med sexuell läggning:

- Det har gått bra på förskolan tills James äldre bror kommer på besök. Några av barnen har hört när deras storasyskon i negativa ordalag kallat James bror för bög. Nu får James inte vara med och leka eftersom han har en "äcklig" storebror. Eftersom en av de vuxna på förskolan hör ordväxlingen utan att reagera känner James att han inte har någon att vända sig till. [trakasserier]
- Johanna är ny på förskolan och ska fylla i sitt familjetråd. Hon får en förtryckt mall där mammans och pappans namn ska fyllas i. Hon vill ha ett nytt papper med mamma och pappa, men får till svar att hon kan stryka över pappa och skriva dit "den andra tantens" namn. [diskriminering]

Rutiner för akuta situationer

Policy

Vi ska sträva efter att varje barn och vuxen utvecklar förståelse för att alla människor har lika värde oberoende av social bakgrund och oavsett kön, ålder, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning, könsöverskridande identitet eller funktionsnedsättning. Vi följer upp detta på avdelningsplaneringar och vid värdegrundsgruppens arbetsmöten och på våra APT.

Rutiner för att tidigt upptäcka trakasserier och kränkande behandling

Vi strävar efter att alla kan acceptera och respektera varandra för att grundlägga en uppfattning om allas lika värde.

Detta gör vi genom att vara närvarande och aktiva pedagoger som skapar möjlighet till samspel. I olika dilemman möter vi varandra med respekt och är lyhörda inför andras tankar och funderingar.

Vi samtalar med barnen om situationer som kan uppfattas som kränkande för att sedan reflektera om hur man är en bra kompis. Vi lyfter vid olika tillfällen barns frågor om olika familjekonstellationer för att främja lika rättigheter. Vi stödjer barnen att utveckla sin identitet. Vi uppmärksammar flerspråkighet på ett positivt sätt och uppmuntrar utvecklingen av barnens modersmål. Vi strävar efter att alla ges lika stort inflytande och att alla får möjlighet till talutrymmen i verksamheten. Vi ska främja lika rättigheter för alla med funktionshinder genom att anpassa verksamheten med hänsyn till olika förutsättningar och behov. För att förhindra diskriminering och trakasserier på grund av religion och annan trosuppfattning ger vi barnen kunskap, lärande, tankefrihet och religionsfrihet. Samverkan sker med hemmen där vi synliggör olika normkreativa tankar. Vi håller en levande dialog kring vårt normkritiska förhållningssätt i vårt processverktyg och följer upp detta systematiskt.

Personal som barn och vårdnadshavare kan vända sig till

Avdelningspersonal och rektor.

Rutiner för att utreda och åtgärda när barn kränks av andra barn

LISA-anmälan upprättas av avdelningspersonal och rektor. Handlingsplan upprättas.

Rutiner för att utreda och åtgärda när barn kränks av personal

Personal som ser händelsen pratar med kollegan i första hand och därefter informeras rektors. Anmälan i LISA upprättas.

Rutiner för uppföljning

Skapa åtgärdsplan i LISA.

Rutiner för dokumentation

Anteckningar förs på blankett i LISA på Intranätet.

Ansvarsförhållande

Rektor.

Utvärdering

Beskriv hur fjolårets plan har utvärderats

Resultat och effekter av genomförda insatser/åtgärder har inte gjorts i samma utsträckning som avsetts på APT och i förskolerådet, på informationsmöten och i det dagliga samtalet.

Vilka var delaktiga vid utvärderingen av fjolårets plan

Förskolechef, personal och barn.

Resultat av utvärderingen av fjolårets plan

Om något uppmärksammats bland barnen som strider mot vår gemensamma värdegrund har den vuxne:

- Genast frågat, lyssnat och samtalat omkring det som hänt.
- Först pratat med den som blivit utsatt, och sedan med den som sagt eller gjort något som stridigt mot värdegrunden.
- Visat att man inte accepterar situationen och gett förslag på lösningar.
- Samrått med kollegor och rektor.
- Noterat situationer för att se om de är återkommande, reflekterat över det som hänt. Vi ska bli bättre på att dokumentera händelser.
- Fört en dialog med vårdnadshavarna vid behov.
- Följt upp! Skapat gemensamma regler tillsammans med barnen, uppmuntrat till positivt beteende.
- Då kränkningar har inträffat har vi markerat och riktat uppmärksamheten till den drabbade. Den som kränkt har varit delaktig för att göra så att det drabbade barnet känner sig bättre till mods.
- Vid behov tagit hjälp av utomstående experter.

Årets plan ska utvärderas senast

2019 09 13

Beskriv hur årets plan ska utvärderas

Barn: Genom samtal, observationer, intervjuer och reflektion
Personal: Kontinuerligt i arbetslagen och APT.

Ansvarig för att årets plan utvärderas

Rektor och värdegrundsgruppen